

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA 2017 ROK**

Wprowadzenie:

Polski model rozwiązywania problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowanych na poziomie samorządów gmin, które z mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych, a na mocy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii kompetencji do przeciwdziałania narkomanii w społecznościach lokalnych. Gmina, z racji dysponowania największą wiedzą o problemach swoich społeczności, a także o dostępnych zasobach podejmuje środki zaradcze oraz naprawcze skierowane do lokalnej społeczności, aby zapobiegać i minimalizować skutki alkoholizmu, narkomanii, nikotynizmu. Po kilku latach funkcjonowania znowelizowanej ustawy i realizowania kolejnych programów profilaktyki nadszedł czas na zmiany ku lepszym rozwiązaniom, bardziej skutecznym.

W obecnej dobie nie zastanawiamy się już, czy warto pomagać osobom, rodzinom z problemem alkoholowym, a szczególnie dzieciom z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową, ale jak to robić szybciej, skuteczniej i efektywniej. Pomagać to znaczy minimalizować skutki alkoholizmu, narkomanii, nikotynizmu, a równocześnie pomagać to znaczy zapobiegać, czyli edukować, uświadamiać, wskazywać alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu, radzenia sobie z sytuacją trudną, konfliktową, jak skutecznie bez używek rozładować napięcie i rodzącą się agresję. Pomagać to również wspierać młodych ludzi w kształtowaniu prawidłowych postaw osobowościowych, aby nie było potrzebne „podpieranie się” substancjami uzależniającymi. Uczyć umiejętności mówienia „nie” w sytuacjach, gdy młody człowiek jest poddany presji otoczenia.

Alkoholizm, narkomania czy nikotynizm to choroba, która rozwija się latami, niepostrzeżenie. Skutki uzależnienia nie ograniczają się jedynie do ograniczeń fizycznych czy psychicznych samego uzależnionego, ale dotyczą wszystkich, którzy żyją i pracują z uzależnionym. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy.

W szczególności zadania te obejmują:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem,
2. Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy lub problem narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz problemów narkomanii,
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Kluczowym aktem prawnym, na podstawie którego prowadzona jest realizacja wskazanych działań jest gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi), oraz gminny program przeciwdziałania narkomanii (art. 10 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii). Zadania w zakresie problemów alkoholowych ujęte w gminnym programie są inicjowane przez gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 3), powołaną przez Wójta, natomiast **realizatorem programu jest Urząd Gminy Dzierżoniów.**

I. Diagnoza problemów alkoholowych i zagrożenie zjawiskiem narkomanii na terenie gminy Dzierżoniów:

1. Stan problemów alkoholowych i narkotykowych

Limit liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy wynosi 55, w tym w miejscu spożycia - 15, poza miejscem spożycia - 40 punktów. Na terenie gminy znajduje się 27 punktów sprzedaży alkoholu, w tym 24 punkty - to sklepy - sprzedaż alkoholu do spożycia poza miejscem sprzedaży, a 3 - to punkty gastronomiczne – sprzedaż do spożycia w miejscu sprzedaży.

Na jeden punkt sprzedaży przypada ok. 332 mieszkańców.

Według danych uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu nadużywania alkoholu przez jednego z członków rodziny z pomocy ośrodka w 2016 r. skorzystało 9 rodzin.

Z wykonanej w I półroczu 2013 r. diagnozy problemów alkoholowych i narkotykowych wynika, że:

1. Problemy alkoholowe uległy stabilizacji z nieznaczną tendencją spadkową.
2. Ustabilizowała się na poziomie równowagi podaży alkoholu w gminie.
3. Nadal występuje sprzedaż alkoholu niepełnoletnim.
4. Dominuje wśród młodzieży spożycie piwa i wódki.
5. Zmniejszyło się poczucie zagrożenia mieszkańców ze strony osób nadużywających alkoholu.
6. Występuje niski odsetek inicjacji alkoholowej w grupie uczniów szkół podstawowych.
7. Uległ zmniejszeniu odsetek inicjacji alkoholowej wśród gimnazjalistów.
8. Nadal występuje wyższy od średniej wiek inicjacji alkoholowej młodzieży.
9. Używanie alkoholu przez młodzież od 3 lat wykazuje w/g dorosłych tendencję wzrostową utrzymaną w kolejnych badaniach - wskaźnik ten, dotyczy głównie młodzieży pozaszkolnej.
10. Problemy narkotyczne w gminie mieszczą się nadal poniżej średniej w regionie.
11. Występuje okresowa penetracja okolic szkół przez dealerów narkotykowych.
12. Zainteresowanie młodzieży szkół środkami narkotycznymi jest niskie i ogranicza się do marihuany i dostępnych bez recepty leków.
13. Występują na niskim i malejącym poziomie problemy przemocy dotyczącej dzieci i młodzieży.
14. Występuje niski wskaźnik uczestnictwa młodzieży szkół podstawowych w działaniach profilaktycznych.
15. Znacznie wzrósł wskaźnik czynnego uczestnictwa w programach profilaktycznych uczniów gimnazjum.

2. Najważniejsze problemy do rozwiązania w 2017 roku:

1. Rozszerzenie zakresu programów profilaktycznych w szkołach podstawowych z uwzględnieniem rodziców i indywidualnych oczekiwań uczniów.
2. Do programów obu typów szkół należy systematycznie włączać tematy dotyczące współdziałania z Policją w rozpoznaniu i eliminowaniu z okolic szkół dealerów narkotykowych (prewencja przyszłościowa).
3. Należy opracować metodę szybkiego i konsekwentnego reagowania na wszelkie zgłaszane nieprawidłowości dotyczące sprzedaży i wyszynku alkoholu (opracowanie przy udziale sprzedawców). Efekty tych działań powinny być podawane do publicznej wiadomości jako element prewencji ogólnej.
4. Ze względu na występowanie nadal sprzedaży alkoholu niepełnoletnim wskazanym byłoby prowadzenie systematycznych szkoleń dla sprzedawców alkoholu w gminie.
5. Należy wdrożyć bądź usprawnić kontrolę punktów sprzedaży alkoholu (wg. programu „Żółtej Kartki”).
6. Należy wdrożyć systematyczne programy szkoleniowe dla osób zawodem lub funkcją związanych z problemami alkoholowymi i narkotycznymi, rozszerzając je o założenia i zasady polityki gminy wobec tych problemów oraz o podstawowe informacje dotyczące monitorowania zjawisk w miejscu pracy bądź działania. W szkoleniach należy uwzględnić specyfikę małych środowisk lokalnych

3. Stan zasobów umożliwiających prowadzenie działalności profilaktycznej

Zasoby ludzkie z przygotowaniem w zakresie tzw. "krótkiej interwencji" to: lekarze pracujący na terenie gminy, pedagodzy szkolni i nauczyciele, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów oraz przede wszystkim członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Gmina Dzierżoniów nie posiada własnych wyspecjalizowanych placówek zajmujących się terapią osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, czy też od narkotyków.

Z usług placówek zajmujących się terapią uzależnienia od alkoholu mieszkańcy gminy mogą korzystać w placówkach usytuowanych w Dzierżoniowie i Bielawie.

4. Przewidywana wysokość środków finansowych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2017 roku.

W budżetu gminy Dzierżoniów na 2017 r. na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi zaplanowano środki w wysokości – 64.500,00 zł, natomiast na zwalczanie narkomanii – 42.500,00 zł.

II. Cele programu:

1. Poprawa dostępności do leczenia odwykowego mieszkańcom gminy,
2. Wspieranie psychospołeczne i prawne osób poddawanych przemocy w rodzinie,
3. Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki szkolnej i rodzinnej,
4. Współdziałanie merytoryczne i wspieranie finansowe instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych realizujących zadania gminne z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych,
5. Zmniejszenie ilości przypadków naruszeń prawa ustanowionego w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
6. Szkolenie Członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, nauczycieli, organizacji pozarządowych, osób realizujących programy profilaktyczne i handlowców zajmujących się sprzedażą alkoholu oraz pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

III. Kategorie zadaniowe prowadzące do osiągnięcia wskazanych wyżej celów:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych

Realizacja poprzez:

- a) zwiększenie dostępności informacji o miejscach, w których udzielana jest pomoc rodzinom doświadczającym przemocy domowej (w ramach prac GKRPA),

- b) współdziałanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z Ośrodkiem Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów i lokalnymi mediami w zakresie prowadzenia polityki informacyjnej, dotyczącej zagadnień związanych z profilaktyką, rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii oraz w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- c) współpraca z placówkami leczenia odwykowego i ze stowarzyszeniami abstynenckimi w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych.

2. Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy lub narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Realizacja poprzez:

- a) usprawnienie prac związanych z postępowaniem wobec mieszkańców gminy nadużywających alkoholu, zgłoszonych do Komisji (rozmowa z osobą zgłoszoną, z członkiem rodziny, kierowanie wniosków do sądu),
- b) budowanie lokalnej koalicji wspierającej i organizującej działania pomocowe na rzecz ofiar, świadków i sprawców przemocy w ramach istniejącej infrastruktury pomocowej,
- c) utworzenie i prowadzenie punktu konsultacyjnego.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii a w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenia pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych.

Realizacja poprzez:

- a) kontynuacja działań w ramach ogólnopolskich kampanii "ZACHOWAJ TRZEŹWY UMYŚŁ" i „POSTAW NA RODZINĘ” oraz organizowanie innych akcji profilaktycznych skierowanych w szczególności do dzieci szkół podstawowych z uwzględnieniem rodziców i indywidualnych oczekiwań uczniów,
- b) udział w kampaniach i innych działaniach związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości na drogach,
- c) współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie organizacji, tworzenia i prowadzenia świetlic środowiskowych,
- d) podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym, przeznaczonych dla rodziców dzieci uczestniczących w programach,
- e) prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, w tym zakup sprzętu sportowego,
- f) realizację na terenie szkół Szkolnych Programów Profilaktycznych wraz z kontynuacją pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz dodatkowych zajęć sportowych na basenie,
- g) organizowanie festynów profilaktycznych i festynów rodzinnych z uwzględnieniem działalności informacyjnej i edukacyjnej,
- h) organizowanie pieszych wycieczek turystycznych i innych spotkań popularyzujących trzeźwy i zdrowy styl życia, poprzez wspólną integrację i pozytywne spędzenie wolnego czasu,
- i) zakup materiałów edukacyjnych.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii

Realizacja poprzez:

- a) dofinansowanie instytucji i stowarzyszeń realizujących poszczególne elementy gminnego programu,
- b) szkolenia dla organizacji pozarządowych,
- c) szkolenia dla Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, policji, nauczycieli i pracowników OPS Gminy Dzierżoniów w zakresie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przemocy w rodzinie,
- d) szkolenia dla handlowców zajmujących się sprzedażą alkoholu.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego

Realizacja poprzez:

- a) monitorowanie przestrzegania przepisów określonych w art. 13 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (reklama i promocja),
- b) monitorowanie przestrzegania przepisów określonych w art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (sprzedaż osobom nietrzeźwym, do lat 18 i na kredyt lub pod zastaw).

IV. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i zwrot kosztów podróży.

Członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym Przewodniczący i Zastępca powołany przez Wójta Gminy otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 200 zł (brutto) za udział w jednym posiedzeniu, na podstawie listy obecności. Koszty delegacji służbowych związane z podnoszeniem kwalifikacji poprzez udział w konferencjach, szkoleniach, warsztatach oraz inne koszty delegacji związane z pełnieniem obowiązków w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych będą rozliczane w oparciu o przepisy Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce strefy budżetowej z tytułu podróży służbowe.